

4.	Повороти тулуба, з рухами руками в сторону	4-6	середній	10-15
5.	Дихальна вправа з рухами руками	3-4	повільний	6-8
Загальна тривалість комплексу з інтервалами між вправами				45-65

Вивчення безпосереднього впливу фізкультурних хвилинок на різні показники функціонального стану організму студентів дало можливість виявити відмінності реєстрованих показників при різних режимах рухової активності студентів під час теоретичних занять; режиму, при якому в процесі заняття використовувався пасивний відпочинок тривалістю 45-65 с і режиму з активним відпочинком тієї ж тривалості у вигляді фізкультурних хвилинок.

Висновки. Включення у навчальний процес із теоретичних дисциплін малих форм активного відпочинку у вигляді фізкультурних хвилинок суттєво вплинуло на поліпшення функціонального стану систем організму, фізичної та розумової працездатності студентів, про що свідчили результати проведеного дослідження, а також підсумки зимової і літньої екзаменаційної сесії.

З результатами наукових досліджень були ознайомлені учасники ряду міжнародних науково-практичних конференцій.

Перспективи досліджень. Широке використання малих форм активного відпочинку (фізкультурної паузи, фізкультурної хвилинки і фізкультурної мікропаузи) в процесі занять із теоретичних дисциплін у поєднанні з проведенням самостійних оздоровчо-тренувальних занять з фізичного самовдосконалення сприятиме суттєвому поліпшенню стану розумової працездатності та рівня фізичної підготовленості студентів вищих навчальних закладів.

Література

1. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья / Н.М. Амосов. – М.: Издательство АСТ; Донецк: Сталкер, 2002. – 590 с.
2. Бароненко В.А. Здоровье и физическая культура студента: Учеб. пособ. / В.А. Бароненко. – М.: Альфа-М, 2003. – 352 с.
3. / Э.Г. Булич, И.В. Муравов. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 424 с.
4. Косилов С.А. Влияние различных комплексов физических упражнений на восстановление работоспособности студентов / С.А. Косилов, Г.А. Аминев, С.С. Галеев. – Здравоохранение Киргизии, 1979, № 1. – С. 14-18.
5. Муравов И.В. Физическая культура и активный отдых в разные возрастные периоды / И. В. Муравов. – К.: Здоровье, 1973. – 130 с.
6. Муравов И.В. Проблема активного отдыха в современной физиологии и физической культуре / И.В. Муравов // Вопросы активного отдыха трудящихся. – К.: Здоров'я, Киевский научно-исследовательский институт медицинских проблем физической культуры, 1970. – С. 33-37.
7. Мурза В.П. Использование физических упражнений как фактора активного отдыха и профилактики умственного утомления студентов вузов, отнесенных по состоянию здоровья к специальной медицинской группе / В.П. Мурза. – К.: Здоров'я, Киевский научно-исследовательский институт медицинских проблем физической культуры, 1970. – С. 111-116.
8. Присяжнюк С.И. Влияние малых форм активного отдыха на умственную деятельность студентов аграрных вузов / С.И. Присяжнюк, В.П. Краснов, В.М. Шапошник // Теория і практика фізичного виховання, – Донецк: ДНУ, 2007. – № 1-2. – С. 32-39.
9. Присяжнюк С.І. Дослідження змін працездатності студентів спеціальної медичної групи під впливом активного відпочинку / С.І. Присяжнюк // Фізичне виховання в школі. – К., 2011. – № 4. – С. 38-40.
10. Присяжнюк С.І. Проблема рухової активності студентів вищих навчальних закладів телекомунікаційних технологій / С.І. Присяжнюк // Вісник ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. – Чернівці: ЧНПУ, 2015. – Вип. 129. – Т. 3. – С. 267-270 (Серія: педагогічні науки, фізичне виховання та спорт).
11. Раевский Р.Т. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов. /Р.Т. Раевский, С.М. Канишевский. – Одесса: Наука и техника, 2008. – 556 с.
12. Розенблат В.В. Проблема утомления / В. В. Розенблат. – М.: Медгиз, 1975. – 240 с.
13. Сеченов И.М. Рефлексы головного мозга. Избр. труды / И. М. Сеченов. – М.: Медгиз, 1935 – С. 168.
14. Andersen K.L., Rutenfranz J., Masironi R., Seligr V. Habitual physical activity and health. – Copenhagen: WHO, 1978/ - 199 p.
15. Asmussen E., Mazin B. Recuperation after muscular fatigue by „diverting activities” // Europ. J. Appl. Physiol. And Occup. Physiol/ – 1978. – 35, № 1. – P. 1-7.
16. Asmussen E., Mazin B. Recuperation after muscular fatigue by „diverting activities” // Europ. J. Appl. Physiol. And Occup. Physiol / – 1978. – 35, № 1. – P. 9-15.
17. Astrand P.-O, Rodahl K. Textbook of Work Physiology: Physiological bases of exercise. Ed. 2. – New York: McGraw Hill Book Co., 1977. – 682 p.
18. Bourliere F. Senescence et senilite. – Paris: Doin et Cie., 1958.
19. Bulicz E., Adamiec K., Kobza M., Murawow O., Sobien J., Tuzinek S. Analiza antropologiczna pracy i nauczania jako sytuacji dezadaptacji i naruszania zdrowia // Antropologia a medycyna i promocja zdrowia. Tom IV. – Lodz: Wyd. Uniw. Lodzkiego, 2000. – S. 283-291.

Приходько В. В.

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

МІСІЯ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У ФОРМУВАННІ ОСОБИ ЛІДЕРА, ІНТЕЛІГЕНТА ТА ПАТРІОТА СВОЄЇ КРАЇНИ

У статті показано, що виключно навчальні дисципліни за фахом не можуть бути усім тим, що має засвоїти студент, аби набути якостей лідера та інтелігента, патріота своєї країни. Місією системи освіти в Україні повинно стати формування

не лише озброєної знаннями, але й високо моральною та діяльною особою, успішно діючої в нестандартних ситуаціях, виходячи з розуміння людського блага. Реалізація місії має сприяти засвоєнню не лише наукової, але також мислєдїяльнїсної та релїгїйної картин свїту. Університет має стати місцем одержання знання про свїт людини, як свїт мислення і діяльності, а життєдїяльність особи має визначатись засвоєними моральними принципами.

Ключові слова: місія університету, гуманізація та гуманітаризація освіти, картина свїту, цінності особи, зміст вищої освіти.

Приходько В. В. Миссия современных университетов в формировании личности лидера, интеллигента и патриота своей страны. В статье показано, что исключительно дисциплины по специальности не могут быть всем тем, что должен усвоить студент, чтобы приобрести качества лидера и интеллигента, патриота своей страны. Миссией системы образования в Украине должно стать формирование не только вооруженной знаниями, но и высоко нравственной и деятельной личности, успешно действующей в нестандартных ситуациях, исходя из понимания человеческого блага. Реализации миссии должно способствовать усвоению не только научной, но также мыслєдїяльностной и релїгїозной картин мира. Университет должен стать местом получения знания о мире человека, как мире мышления и деятельности, а жизнедеятельность человека должна определяться усвоенными моральными принципами.

Ключевые слова: миссия университета, гуманизация и гуманитаризация образования, картина мира, ценности личности, содержание высшего образования.

Prikhodko V. V. The mission of modern universities in the formation of personality as a leader, intellectual, patriot of his/her country. Numerous researchers (A. Andreev, R. Barnett, G. Hulmholts, V. Kurinnuy, V.A. Lukow, Dzh..H. Newman, H. Ortega y Gasset s, D. Saprykin, G. Shnedelbah, K. Jaspers and others) made an effort to define the mission of the modern university. But available achievements don't have a specific answer about the mission. They show this mission as blurred and unidirectional. Lack of core, which is defined as the most important in the mission, requires further research the problem. Moreover, the problem of humanization of higher education in Ukraine is still not resolved, and the content of education still has an utilitarian, technocratic focus only on the mastery of a chosen specialty. Instead, the things that were taking place in Eastern Ukraine and Crimea demonstrated not only the variety of opinions of university graduates and antagonistic assessment of things that are happening. The fact is that some of those who graduated from Ukrainian universities act as enemies of Ukraine. The leading experts' proceedings tell that only direct scientific disciplines of the specialty are unable to be all that a student and a graduate should learn to become a leader, intellectual, patriot of his/her country. The practice shows it too. As we can see, we can't rely on general school and family in the formation of a young man as a citizen and a patriot. That is why the main mission of the modern education system in Ukraine should be not only giving different knowledge, but first of all forming of a high moral and active person who will be able to act in irregular situations as a kind and compassionate person. In order to help to realize this mission we should contribute with students to make not only their scientific worldview but mental, active and religious worldview too. The modern university should become a place of obtaining and involvement of not only scientific knowledge but also the knowledge of the human world as the world of thought and activity, but it actually has to be determined by the moral principles which are professed by religion.

Key words: university mission, humanization and liberalization of education, the picture of worldview, value of individuals, the content of higher education.

Постановка проблеми. Саме те, що чергова трагедія планетарного масштабу, що віддбулась 1 вересня 2004 р., була пов'язана із закладом освіти, а саме з середньою школою № 1 Південно-Осетинського міста Беслана, вона примусила освітян сформувану свою позицію щодо лавини терористичних актів, які пов'язуються із міжнародним тероризмом та його запобіганням. Адаже до розв'язання (чи не розв'язання) грозової ситуації, яка закінчується кровопролиттям, так або інакше мають відношення «особи, що приймають рішення» - випускники самих різних типів закладів освіти, усі вони люди виключно з вищою освітою, які й обіймають відповідальні керівні посади. І лише у 2016 р. це вбивство невинних визнане злочином проти людяності.

Чим далі, тим більше представники різних релїгїй та національностей потерпають від атак представників радикального ісламу, а з віднедавна і аполігетів «русского мира». Гинуть тисячами громадяни країн, де іслам виступає провідною, державною релїгїєю, гинуть православні. Не вщухає безумство протистояння «не на життя, а на смерть» не тільки в Африці, на Близькому Сході та в Азії, але й в Україні де мешкають та обіймають державні посади тисячі вихідців із колишнього СРСР. Стає все більш зрозумілим, якщо все й далі так буде йти, цілком можуть збудитися апокаліптичні пророкування про прикінцеве світове протистояння у полум'ї третьої світової війни.

Признаємось, у перші години, коли стало відомо про захват бесланських бранців, а усі ми ще не стали у черговий раз заручниками тих можновладців, які відміряють, дозують та домішують неправдою інформацію, котра мусить усіх нас визначитись у позиції, вигідній «державникам», ми подумали ось про що. Коли діяти розумно, швидко і рішуче, якщо державні мужи Росії дійсно мають систему цінностей, у якій за незаперечний орієнтир береться життя людини і прагнення рахуватись із суспільною думкою небайдужих людей, то вони не лише підуть на переговори і знайдуть допустимі межі компромісів, що збережуть сотні ні у чому не винних малюків та їхніх мам, але й розрубають «гордіїв вузол» кавказьких проблем, що з часом лише загострюються.

Але те, що відбулось потім ясно і недвозначно показує, - у багатьох з тих, кому ми донедавна довіряли в Росії, і поки що довіряємо своє життя і життя наших дітей в Україні, існує моральна вада. Вона полягає у викривленій, деформованій системі цінностей та невмінні (небажання) розгортати діяльність у нестандартній, ситуації конфлікту, відлуння чого має руйнівні наслідки на національному рівні. Крім того, впадає в очі не лише суттєво відмінне сприйняття подій у представників різних регіонів нашої країни, але й те, що значна частина з тих, хто отримали вищу освіту, а багато з них це вже випускники українських університетів, ведуть себе як непримиренні вороги України. Інакше кажучи, випускники одних і тих же університетів нерідко поводяться антагоністичне, а частина з них відверто вороже до рідної країни.

Усе подане, безумовно, торкається освіти і професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту. Пригадаємо хоча б, що за останні роки десятки вихованців наших вишів, а це відомі українські тренери і спортсмени, виступають під прапорами інших держав, змагаються і перемагають під прапором Росії, захищаючи спортивну честь «руського мира».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Місію сучасного університету, як освітньої установи найвищого рівня, всебічно вивчали А.Ю. Андрєєв, Р. Барнетт, Г. Гельмгольц, В. Курінний, В.А. Луков, Дж.Г. Ньюмен, Х. Ортега-и-Гассет, Д. Саприкін, Г. Шнедельбах, К. Ясперс та інші науковці [2, 3, 5, 7, 9].

Узагальнюючи наявні напрацювання В. Бахрушев стверджує, що місії університетів у сучасному світі є комплексними і охоплюють принаймні такі головні цілі: формування світогляду і виховання молоді; професійну підготовку та перепідготовку фахівців; фундаментальні та прикладні наукові дослідження, збереження й структурування наявних знань, інноваційну діяльність у різних сферах; соціалізацію молоді та інших уразливих соціальних груп (пенсіонерів, інвалідів, безробітних тощо); проектування суспільного розвитку на глобальному, регіональному та місцевому рівнях, побудову відповідних прогнозів та сценаріїв; розробку і реалізацію глобальних, регіональних і місцевих програм в сфері просвітництва, культури, здоров'я людей, спорту тощо [4]. Очевидно, така представлена комплексність охоплює чи не усю суму очікувань від результатів діяльності університету, але ж вона не вказує на те головне, визначальне, чого чекає суспільство, Україна від випускника, а саме мова йде про його громадянську позицію [8, 10, 12, 14].

Мета статті полягає у тому, щоб у контексті подій, які розгортаються на пострадянському просторі, визначити головну, окрім важливих завдань професійної підготовки, освітню місію сучасного університету в Україні у формуванні особи випускника як діяльного лідера, інтелігента та патріота.

Результати дослідження. Звертаючись до подій на пострадянському просторі, плин яких визначають колишні випускники радянських вишів, а у наш час вже й випускники тих українських університетів, які насправді не ще стали якісно іншими вищими навчальними закладами, варто зауважити наступне. У цих керманців існують проблеми з невмінням приймати рішення на користь своїх громадян, дослухатись до них і співпереживати з ними, поповнювати актуальні «тут і зараз» знання; це й проблеми з неготовністю самостійно та результативно діяти у нерідких нестандартних, екстремальних ситуаціях. Отже, «грішники не мають спокою!» У цьому переконуєшся, коли вдивляєшся в їх обличчя, бачиш як вони підшукують слова у телевізійних виступах, для того, аби спробувати переконати нас у своїй сумнівній правоті.

Вже тоді, після бесланської трагедії, усі ми мимоволі задали собі питання, а як би діяли у такому випадку українські провідники? І щось не переконувало заспокійливе камлання, буцімто в Україні такого масштабного захвату бранців бути не може. Але ж думалось, що цілком може, і не приведи Господи, аби таке трапилось ту, в Україні, наслідки будуть чи не гіршими.

На чому ґрунтувалися такі тривоги? На глибокому професійному розумінні, що всі ми, і росіяни, і українці, і білоруси «виростили з однієї шинелі» радянської системи освіти. Отже, більшості українських провідників, які прагнуть повноти влади, на жаль, притаманне амбіційне, неспішне, шаблонне, безсистемне, не ризиковане і не масштабне мислення, а також нездатність прорахувати наслідки від тих або інших обраних дій; це й звичка формувати стратегії, від самого початку очевидно приречені на поразку, а не на перемогу. Намагання нав'язати нам свої далеко не бездоганні уявлення та переконання.

Пригадайте, наприклад, періодично відтворювану тезу про те, що цивілізований світ не веде перемовин із терористами. Але це свідомо (чи несвідомо) неправда, ми знаємо, завжди (коли це можливо), то веде, намацує компроміси і відшукує варіанти аби спасти хоч би одну людську душу. До речі відомо, нерідко саме в обмежених часом екстремальних ситуаціях оперативне знаходиться вихід з глухого кута протиріч, які не долались у комфорті тривалих та заздалегідь підготовлених дипломатичних переговорів [6, 13].

Та це поки що виключна прерогатива окремих яскравих особистостей, історичних постатей, із якими ми ототожнюємо епохальні повороти у судьбі нації. В останні десятиліття цей описаний ущербний тип раціональності і сталій, догматичний устрій свідомості людини називають технократичним, незалежно від того, у якій країні вона проживає та який фах отримала. І зовсім не випадково ще у 1940 році Асоціація інженерів США, яка реально впливає на формування змісту технічної освіти, поставила питання про гуманізацію вищої освіти [11]. Давайте ж покладемо руку на серце і скажемо відверто, ще й досі в нашій системі вищої освіти заклик до її гуманізації це щось таке, про що звичайний «викладач-предметник» і гадки не має, а де вже там самому забезпечувати цей самий процес гуманізації та гуманітаризації вищої освіти, тобто, формування студентів, як моральних, відповідальних, всебічно розвинених і діяльних особистостей, майбутні управлінські рішення котрих не тільки не погіршуватимуть, не руйнуватимуть світ, що нас оточує, але й зроблять його кращим. Приміром, де навчальні дисципліни історичного циклу, що викладаються у виші незалежно від його профілю, коли у процесі вивчення їх змісту перевага надається не запам'ятовуванню численних дат подій, що колись відбулись в Україні або деінде, але б аналізувались позитивні приклади дій тих постатей, вплив рішень яких ми з подякою відчуваємо ще й сьогодні?

Отже, вкрай важливо відповісти на питання, у чому полягає головна місія сучасної вищої освіти в Україні (і фізкультурна не є виключенням). При цьому, маючи на увазі, важливість формування особистості спеціаліста, який повинен отримати не тільки гарну фахову підготовку, на чому зосереджені викладачі вишів, але й сприяти становленню таких якостей, що дозволяють особі брати на себе відповідальність за день сьогоднішній та майбутнє людей, на яких поширюється вплив прийнятих ними рішень і здійснених потім дій?

Пропонуємо ознайомитись з результатами дослідження, проведеного нами в одному чи не найбільш авторитетному виші м. Дніпра (рис. 1).

Метою дослідження було встановити чи рівною мірою його викладачі приділяють увагу питанням освіти студентів та їх професійної підготовки.

З'ясувалось, що параметр «розвиток високої моральності та людності» отримав найнижчу оцінку - 2,92 бали, а середня арифметична за усіма п'ятьма освітніми показниками склала лише 3,22 бали за п'ятибальною системою.

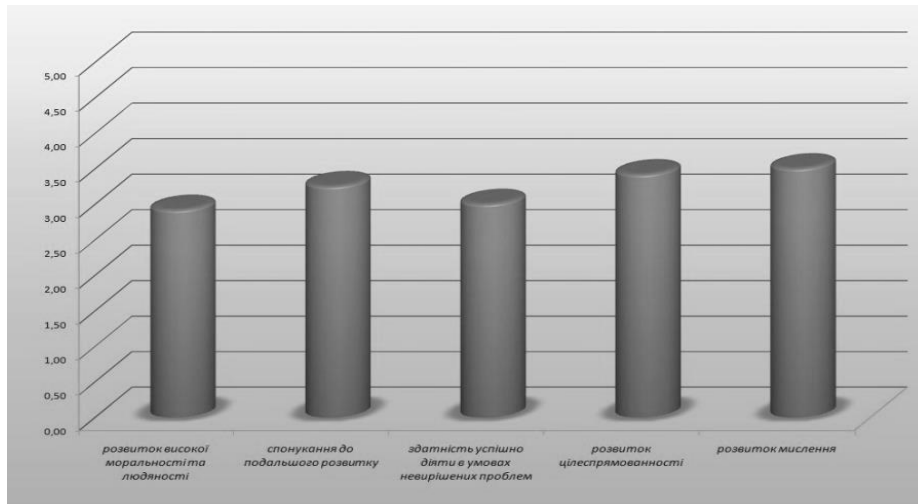

Рис. 1. Оцінка викладачами ступеню їхньої уваги до формування освітніх складових особистості майбутнього фахівця (за п'ятибальною системою)

На рис. 2, натомість, подані дані самооцінки викладачів їхньої уваги до показників професійної підготовки. Найнижча оцінка тут до «усування прогалів у наявних базових шкільних знаннях», а саме 3,42, тоді як середня арифметична за усіма п'ятьма оцінюваними показниками склала 4,13 бали.

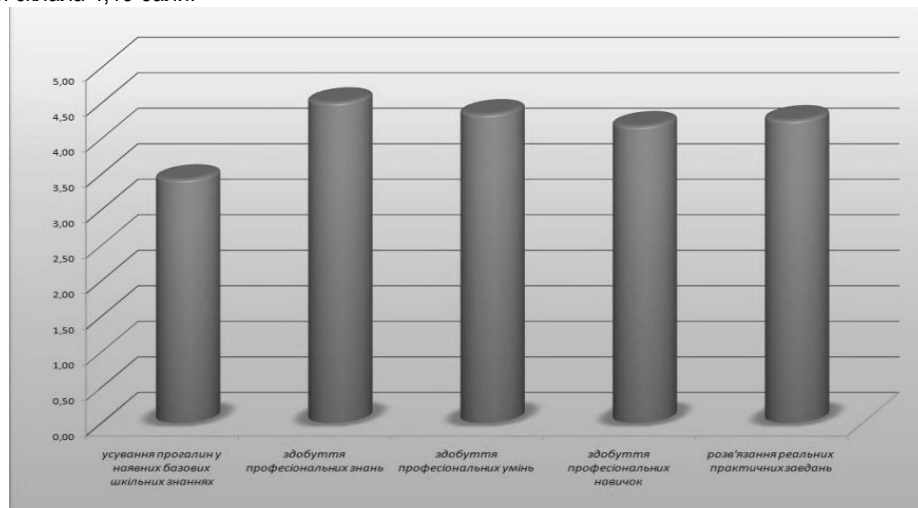

Рис. 2. Оцінка викладачами ступеню їхньої уваги до формування складових професійної підготовки особистості майбутнього фахівця (за п'ятибальною системою)

Питання про спрямованість та зміст вищої освіти постає не вперше, та його актуальність, гострота і важливість визначаються тепер не теоретичними змаганнями серед науковців та педагогів-практиків, але новим контекстом соціальної напруженості, котрий притаманний не лише Україні але й багатьом країнам СНД, у яких так і не напрацьовані соціальні інституції, котрі б забезпечували бажану стабільність у суспільстві. Отже відповідь на нього можна отримати лише якщо брати до уваги вказаний вище контекст подій у суспільстві, котрий повинен позначатись на кінцевому результаті наукового пошуку у царині філософії освіти. Це не є відступом від позиції науковця як «незалежного і відстороненого», адже Е. Агацці, учень методолога науки К. Поппера, ще у 1980-ті роки підкреслював, на діяльність навіть самого неупередженого науковця незмінно впливає його належність до суспільства.

Е. Агацці стверджував, також, що традиційна наука не може бути найкращим засобом дослідження тих аспектів людського буття, котрі торкаються того, «як повинно бути». «Адже на протязі майже всієї своєї історії ціннісна нейтральність науки, - писав він, - вважалась її примітною рисою, її благом, що рятує від упередженості й необ'єктивності. У наш час це твердження вже не промовляють так категорично, маючи на увазі..., що наукова діяльність ціннісно-орієнтована, направляється ціннісним вибором вченого» [1, с.30].

Одночасно Е. Агацці писав, що проблема обґрунтування цінностей навіть не стоїть перед науками про людину: це було б протиріччям самій специфіці й структурі науки. «Наука говорить про те, що дійсно вже має місце..., але вона нічого не промовляє про те, чим або яким воно повинне бути, бо відповідь на подібні питання буде вимагати виходу за рамки емпіричного досвіду, виключного джерела знань, який припускає наука» [1, с.31]. Це у повній мірі торкається й педагогічної науки, власне нашої концепції такого її рівня як макропедагогіка [11], отже тут існує простір для наукового пошуку у межах філософії освіти, який ми використовуємо у даному дослідженні.

Наведене свідчить, що Е. Агацці недвозначно вказує на обмеженість опори у подібних пошукових дослідженнях виключно на саму традиційну науку: вона не може допомогти як раз у тому, що і є найважливішим, - яке рішення прийняти, яку з можливостей

нам слід намагатись здійснити. Свобода, відповідальність, цінності, інтенціональність, насправді не можуть бути об'єктами спостереження, не можуть логічно витікати із об'єктивно зафіксованих фактів традиційно-організованого дослідження. Вони можуть лише сприйматись як належне у контексті особистого досвіду, або ж концептуалізуватись у власній рефлексії, яка намагається надати значення очевидності, що відчувається професіоналом у притаманих для відповідного рішення умовах. Звертаючись саме до професійних рефлексій, стверджуємо, що відповідні вказані властивості особи, як результат реалізації уточненого змісту вищої освіти (ось це – для набування фаху, а це для того, аби студент набув важливих людських якостей), мають бути притаманними не лише науковцям-педагогам (викладачам), але й особам з вищою освітою взагалі.

З точки зору традиційної науки, такий спосіб мислення може видатись суб'єктивним. «Але... звернення до суб'єкта не обов'язково тягне за собою суб'єктивність, може бути навіть умовою обґрунтування знання про «об'єкти», бо саме лише це знання не може нічого додати до характеристики суб'єкта пізнання і в решті решт залежить від нього. Не будемо тут дискутувати, кращі або гірші ці методи, ніж методи науки: зрозуміло, що вони не менш коректні (коли їх строго застосовують), ніж власне наукові методи, та раціональні... У дослідженнях людини вони мають особливу цінність, бо звична «нейтралізація суб'єкта», майже категорична у природничих науках, тут неприродна... ..Якщо ми зводимо вивчення людини до вузько наукового рівня, тим самим ми відмовляємось від її людської природи» [1, с.33 -34].

Отже, наголошуємо, беручи до уваги наявний соціальний контекст, якщо мова йде про становлення сучасного фахівця, його управлінські рішення незалежно від посади повинні відзначатись як системністю, так і незрівнянно більшою глибиною осмислення і розумінням наслідків, ніж це визначають самі лише знання за обраною спеціальністю. Мова йде про гостру потребу сформувати у нього відповідний спектр «людино центричних» ціннісних орієнтацій та моральності, а також розвинених здатностей до проблемного мислення і розгортання пошукових діяльностей у ситуаціях невизначеності.

Відповідними повинні бути не тільки направленість але й зміст, форми та методи вищої освіти. Але наявні і відомі орієнтири, наприклад ті, що були започатковані у 1999 р. Болонським процесом, не дають нам відповідей про те, яким мусить стати освітній процес: вони, скоріше, знадобляться для сприяння формальній інтеграції вищої школи України у Європейський освітній простір.

Продовжуючи пояснення нашої дослідницької позиції, звернімось до змісту найбільш поширених у наш час картин світу, котрі повинні бути використані у ході набування особою вищої освіти, незалежно від профілю вишу, як найбільш загальні орієнтири становлення особи, адже саме вони показують, яке світосприймання потрібно сформувати у випускників вишів.

Виходимо з того, що *картина світу* – це розвинена й широка система поглядів, котра містить в собі очевидні й зрозумілі людям її сенс і основу, що історично оформилась, поширилась й замає відповідне місце в культурі людства; яка пояснює устрій, розвиток та функціонування Всесвіту, природи, суспільства й людини. Вона має, відповідно, стати й частиною освіти особи.

Вважаємо, що усвідомлені та засвоєні мислєдїяльнїсна, природничо–наукова та релїгїйна картина світу, є важливими для сучасної інтелїгентної людини. Вони не протистоять одна одній, але «підсвічують» різні складові оточуючого світу, доповнюючи одна іншу. Саме вони визначають ступїнь свободи активної, діяльної особи, яка свїдомо, не інтуїтивно надає перевагу тїй або ж іншїй картинї світу у конкретний проміжок часу, раз за разом пере самовизначається, уточнюючи свїй життєвий, включаючи професїйний, шлях.

Наші дослідження свідчать, що все більше поширюється серед молоді мислєдїяльнїсна картина світу і це надзвичайно позитивно. Особа, яка щиро розумїє, що її майбутнє залежить від відповідальності за власне багополуччя, за свою успішність у мінливому свїті, не жде «милості від держави», вона сама діяльно робудовує власне життя. І якщо у 1994 р. мислєдїяльнїсну картину, як прїоритетну для себе, видїляли лише близько 9 % обстежених нами студентів вишів Дніпропетровська [11], то у 2015 р. таких було вже більше 60 %. Вже у 2004 р. через декілька занять після початку викладання «Основ педагогїки і психологїї вищої школи» з акцентом на формування навчальної діяльності особи студента, важливого стрижня його професїйної діяльності, близько 40% наших студентів називали як найбільш важливу для себе саме мислєдїяльнїсну картину світу. Очевидно, що при цьому не ставиться під сумнів потреба формування у кожного студента та випускника вїтчизняного вишу наукової картини світу – це забезпечує їм освоєння визначених навчальних дисциплїн.

Звертання до релїгїйної картини світу теж має пряме вїдношення до нашої проблеми: саме релїгїя транслює моральнї цїнності, які не беруться під сумнів. Вїдомо, що система освіти у нас вїддїлена від церкви, але нїщо не заважає викладачам своїм моральним життям слугувати прикладом для студентів (адже вїдомо, що найбільш потужним засобом впливу на особу учня є саме приклад шанованої молододо людиною особи). Ми знаємо, також, що частина вїдомих постатей в Україні не лише сповїдують рїзні релїгїї, але й докладають зусиль своєю молитвою, аби Господь направляв дїї керманїчїв, пїдтримував їхню службу, спрямовану на благо людей. До речї, цїй же задачї, а саме становленню моральної особи студента, слугують у вищїй школі етика та естетика, які варто викладати із залученням повчальних прикладів.

Багатовекторна особливїсть спрямування сучасної вищої освіти у формуванні особи студента була помїчена, як об'єктивна тенденцїя, у другїй половинї ХХ столїття. Адже, університет нового циклу освіти вже тоді став примїтним прагненням одержання і залучення не лише наукового знання, але й знання про свїт людини, як свїт мислення і діяльності [11]. В. А. Нїкїтїн, автор наведеної вище тези, зауважував, що за звичай історичний процес ототожнювали з процесом розвитку. І лише у пїзніх роботах Г. Щєдровїцького та М. Мамардашвїлі він зустрїв думку, що історичне визначається процесом творення і випадковїстю. Іншими словами, історїя з усєю очевиднїстю стала видаватись не розгортанням якихось органїзованих процесів, але ланцюгом розривів і катастроф, що долаються у актах творення. Подїбна точка зору має традицїю, наприклад, у П. Флоренського, і вона протиставлена розумїнню історїї як вдосконаленню або прогресу. П. Флоренський вказував, що таке розривне, чи дискретне, розумїння історїї передбачає вїдїлення чогось незмінного, по вїдношенню до якого й проявляється можливїсть фїксацїї розривів (змїн) [11].

Мїж тим ясно, що здатність по–новому побачити проблему та шляхи її розв'язання в інтересах інших людей, своєї країни можна лише тоді, коли у особи сформована вїдповідна система моральних цїнностей. Вирїшення будь-якої проблеми, думаючи не про користь (матерїальну, електоральну тощо), але про громадян і країну в цїлому – це прерогатива особистостї, яка надїлена

якостями приймати та реалізувати нестандартні рішення з думкою про благо інших. Та саме дефіцит таких керівників різних рівнів, які на своїх посадах здатні терпляче «нести свій хрест», відшукувати рішення, зміст яких не лише допоможе досягти визначеної мети, але й відіб'є прагнення громадянського суспільства, збереже людей і зробить оточуючий світ кращим, демонструє головну ваду нашої, пострадянської, до сих пір не реформованої системи вищої освіти, яка насправді до сьогодні сприяє формуванню радше технократа але не лідера, такої собі «раціональної» особи, яка і не інтелігент, і не патріот.

Висновки. Головною місією сучасної системи освіти в Україні, поза усяким сумнівом, повинно стати формування не лише гарно озброєної різноманітними знаннями (їх відсутність в інформаційному суспільстві можна досить легко надолужувати), але перед за все високо моральної та діяльної особи випускника, здатного успішно діяти в умовах нестандартних ситуацій, виходячи з усвідомлення загальнолюдського блага. Отже, увага має надаватись пріоритету власне освітньої складової формування студента і випускника вишу (не плутати її з професійною підготовкою фахівця), освіта має бути суттєво підсиленою у нас незалежно від отримуваної спеціальності.

Реальне стримування питання широкої гуманізації та гуманітаризації вищої освіти, що відбувається увесь пострадянський період, розглядання їх як чогось другорядного, потрібного лише для гучних декларацій чиновників від освіти, взяття за орієнтири розвитку лише спрощено сприйнятої цими ж чиновниками якоїсь частини положень Болонської Декларації (приміром, про введення модульної системи впорядкування навчального матеріалу), не призведуть самі по собі до формування бажаної генерації випускників нового типу. Але ж саме цим молодим людям – випускникам вишів незабаром буде судьбою призначено творити історію у світі, де правильні ще вчора кроки їх попередників вже сьогодні можуть мати катастрофічні наслідки.

Зважаючи на події у Криму та на сході України, викладені положення є вкрай актуальними, не можуть бути відкладені «на потім». Вони вимагають якнайшвидших дій від керівників Міністерства освіти і науки України, разом із педагогічними колективами усіх вищих навчальних закладів в напрямку посилення освіти. Глобальне завдання зробити «людяною» систему вищої освіти, при цьому ніяка категорія вишів не може бути виведена з цієї важливої вимоги, у тому числі спеціалізовані виші фізичної культури і спорту і факультети фізичного виховання, мусить стати головним, довгостроковим орієнтиром подальшого сталого розвитку вищих закладів освіти в Україні.

І саме за цим критерієм «людяності» вищої освіти, який не можна матеріалізувати у якихось умовних одиницях для контролю з боку будь-якої новоствореної агенції для оцінки якості вищої освіти, окрім спостереження за реальними діями випускників, як громадян і фахівців упродовж наступних років, наші кращі університети з часом отримуватимуть від світової спільноти «пропускний бал» до міжнародного визнання результатів їхньої діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Передбачається продовжити дослідження щодо уваги керівників та викладачів вишів до таких складових формування особи студента як освіта та професійна підготовка.

Література

1. Агацци Э. Человек как предмет философии / Э. Агацци // Вопросы философии. – 1089. - № 2. – С.24-34.
2. Андреев А.Ю. Российские университеты XVIII — первой половины XIX века в контексте университетской истории Европы / Андреев А.Ю. — М.: Знак, 2009. — 640 с.
3. Барнетт Р. Осмысление университета. Режим доступа: <http://charko.narod.ru/tekst/alm1/barnet.htm>.
4. Бахрушев В. Місія університетів у світі: історія та сучасність Режим доступу: <http://education-ua.org/ru/articles/167-misiya-universitetiv-u-sviti-istoriya-ta-suchasnist>.
5. Гельмгольц Г. Об академической свободе в немецких университетах / Г. Гельмгольц // Отечественные записки. — 2003. — 6 (15). Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/2003/6/ob-akademicheskoy-svobode-v-nemeckih-universitetah>.
6. Gitel'man L.D. Preobrazujushij menedzhment. Lideram reorganizacii i konsultantam po upravleniju : ucheb. posobie dlja jekonom. spec. vuzov / L.D. Gitel'man. — М.: Delo, 1999. — 495 с.
7. Kurennoj V. Universitetskaja korporacija. Rezhim dostupa: <http://magazines.russ.ru/nz/2006/48/ku21.html>.
8. Lukov V.A. Mirovaja universitetskaja kul'tura / V.A. Lukov // Znanie. Ponimanie. Umenie. — 2005. — № 3. — С. 30-38.
9. N'jumen Dzh. G. Ideja universiteta / N'jumen Dzh. — Minsk: BGU, 2006. — 208 с.
10. Ortega-i-Gasset H. Missija universiteta / Ortega-i-Gasset H. — Mn.: BGU, 2005. — 104 с.
11. Prihod'ko V.V. Strategija reformi nacional'noi vishhoi shkoli : monografija / Prihod'ko V.V. — Dnipropetrovs'k: Zhurfond, 2014. — 460 с.
12. Saprykin D. Gosudarstvo i fundamental'noe obrazovanie: Nacional'nye modeli / D. Saprykin // Vyshee obrazovanie v Rossii. — 2005. — № 1. — С. 148-156.
13. Shnedel'bah G. Universitet Gumbol'dta / G. Shnedel'bah // Logos. — 2002. — № 5 — 6 (35). <http://www.ruthenia.ru/logos/number/35/04.pdf>.
14. Jaspers K. Ideja universiteta / Jaspers K. — Mn.: BGU, 2006. — 159 с.

Приходько Г.І.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМАТИКА ПИТАНЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА З'ЇЗДАХ ГРОМАДСЬКОСТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті на підставі вивчення джерел др. пол. ХІХ–поч. ХХ ст., сучасних досліджень схарактеризовано така форма консолідації суспільства навколо вирішення проблем фізичного виховання учнівської молоді, як педагогічні, вчительські та інші з'їзди. Наведено приклади участі передового вчительства і творчої інтелігенції у роботі з'їзді з метою вирішення проблем фізичного виховання дітей; проведено вивчення та аналіз дискурсу щодо незадовільного стану здоров'я, фізичного розвитку та